

KVALITETSVURDERING AF

LÆSØ MUSEUM

2012

INDHOLDSFORTEGNELSE

INTRODUKTION TIL KULTURSTYRELSENS KVALITETSVURDERING	2
LÆSØ MUSEUM.....	4
Nøgletal for museet i 2011:	4
KULTURSTYRELSENS SAMLEDE VURDERING.....	5
KVALITETSVURDERINGENS FOKUSOMRÅDER	5
Arbejdsgrundlag, organisation, ledelse, økonomi, personale, bygninger og fremtid.....	5
Forskning.....	8
Formidling.....	9
Indsamling.....	11
Registrering.....	12
Bevaring.....	13
Den faste kulturarv.....	14
Museets fremtid	15
KVALITETSVURDERINGSBESØGET PÅ LÆSØ MUSEUM.....	16
FORSKNINGSEVALUERING AF LÆSØ MUSEUM	17

INTRODUKTION TIL KULTURSTYRELSENS KVALITETSVURDERING

Kvalitetsvurderinger er en del af Kulturstyrelsens arbejde med at understøtte en kvalitativ og professionel udvikling af museerne og deres opgavevaretagelse.

Kulturstyrelsen skal sikre, at museerne lever op til museumsloven samt de mål og standarder, der følger af politiske målsætninger for museumsområdet og samfundsudviklingen generelt.

Gennem de sidste ti år er der gennemført en række udredninger, analyser og undersøgelser, som på forskellig vis har sigte på udvikling af kvalitet, og som bidrager til at sætte standarder for museernes virksomhed. Det drejer sig om udredningen om bevaring af kulturarven fra 2003 (bevaringsplanen), udredning om museernes formidling fra 2006 (formidlingsplanen), forskningsstrategien for Kulturministeriets område fra 2008, digitalisering af kulturarven fra 2008, den internationale evaluering af den arkæologiske virksomhed fra 2010, den national undersøgelse af museernes brugere, Kulturministeriets anbefalinger for god ledelse af selvejende kulturinstitutioner fra 2011 og Kulturministeriets digitaliseringsstrategi fra 2012.

Disse udredninger, analyser og undersøgelser indgår i Kulturstyrelsens kvalitetsvurderinger af de statsanerkendte museer.

Læs mere om kvalitetsvurderinger på Kulturstyrelsens hjemmeside:

www.kulturarv.dk/museer/museumsdrift/kvalitetsvurdering

Kvalitetsvurderingen indeholder Kulturstyrelsens anbefalinger til museet samt en beskrivelse og vurdering af de forhold, der danner baggrund for anbefalingerne. Kvalitetsvurderingen giver museets kommunale tilskudsydere en viden om det enkelte museums virksomhed og de rammer, museet arbejder i.

Vurderingsgrundlag

Kulturstyrelsens grundlag for at kvalitetsvurdere de statsanerkendte museer består af to dele: For det første museernes indberetninger til Kulturstyrelsen, herunder bl.a. museets vedtægter, regnskab, årsberetning og arbejdsplan samt museets indberetning til Kulturstyrelsens museumsstatistik: "Danske museer i tal". Desuden indgår kvalitetsvurderingsmødet på museet med deltagelse fra museets bestyrelse og hovedtilskudsydere, der ofte er museets hjemkommune.

Museets forskning vurderes på baggrund af en faglig evaluering foretaget af det relevante faglige råd under Kulturstyrelsen.

Der indgår tillige en ekstern sagkyndig vurdering af bevaringsforholdene for museets samling. Den sagkyndige vurdering er indhentet af museet som led i kvalitetsvurderingen.

Kulturstyrelsen vurderer på ovenstående grundlag museets opgavevaretagelse og samlede virksomhed i forhold til fire kategorier:

- Meget tilfredsstillende
- Tilfredsstillende
- Ikke helt tilfredsstillende
- Ikke tilfredsstillende

Kulturstyrelsens vurdering og anbefalinger samles i en rapport, der bilagt forskningsevalueringen sendes til museet og museets hovedtilskudsyder.

Opfølgning

Museet skal inden for tre måneder efter modtagelsen af rapporten fremlægge en plan for, hvordan det vil følge op på Kulturstyrelsens anbefalinger. Kulturstyrelsen skal godkende opfølgningsplanen.

1 år efter godkendelse af opfølgningsplanen gennemføres et opfølgningsmøde mellem museet og Kulturstyrelsen. Museet skal forud for opfølgningsmødet redegøre for status i museets arbejde med opfølgningen. Kvalitetsvurderingen forventes afsluttet efter opfølgningsmødet.

LÆSØ MUSEUM

Læsø Museum blev stiftet d. 22. juni 1938 under navnet Læsø Hjemstavnsmuseum og med hjemsted på den nuværende "Museumsgården". I 1985 blev museet statsanerkendt med ansvar for nyere tids kulturhistorie på Læsø. Det arkæologiske ansvar for Læsø påhviler Vendsyssel Historiske Museum i Hjørring, og undervandsarkæologien varetages af Bangsbo Museum og Arkiv.

I dag omfatter museet følgende besøgsadresser:

Museumsgården
Museumsvej 3
Byrum

Søfarts- og Fiskerimuseet
Vesterø Havnegade 5
Vesterø

Hedvigs Hus
Linievejen 36
Østerby

Museets administration og arkiv
Gammel Østerbyvej 35
Østerby

Snurrevodskutter "Ellen"
Vesterø Havn

Hummerhytten ved Horneks

Desuden driver museet øens lokalhistoriske arkiv med tilhørende læsesal i Østerby. Arkivet er en integreret del af museet, og arkivalierne er registreret i Regin ligesom museets øvrige dokumentation.

Museet er en selvejende institution. Staten er museets hovedtilskudsyder.

Nøgletal for museet i 2011:

- 17.275 brugere og anslået 2-3.000 i Hedvigs Hus
- Samlet omsætning: 4,8 mio. kr.
- Kommunalt tilskud pr. indbygger: 290 kr.
- 3 fastansatte årsværk
- Samlingens størrelse: 4.386 genstande
- Museumsforeningens størrelse: 610 medlemmer

KULTURSTYRELSENS SAMLEDE VURDERING

Det er Kulturstyrelsens samlede vurdering, at museets opgavevaretagelse er ”ikke helt tilfredsstillende”.

Museet nyder stor lokal opbakning og må anses for en vigtig aktør i øens turisme. Det kommer bl.a. til udtryk i et pænt besøgstal og i ambitiøse planer om at samle flere af museets aktiviteter i et nyt museumskompleks i Byrum.

Det er også Kulturstyrelsens indtryk, at museet er udfordret på en række punkter:

Det gælder for det første museets faglige profil, der endnu har karakter af lidt utidssvarende hjemstavnsmuseum og stokroseidyl. Og det gælder for det andet museets økonomi, som ikke lever op til kravene i forslaget til den nye museumslov, som forventes vedtaget inden udgangen af 2012. Endelig er der dele af museets opgavevaretagelse, blandt andet vedrørende opbevaring af museumsgenstande, registrering og indberetning, som ikke helt lever op til forventet standard.

Disse forhold er nærmere belyst i det følgende.

KVALITETSVURDERINGENS FOKUSOMRÅDER

Arbejdsgrundlag, organisation, ledelse, økonomi, personale, bygninger og fremtid

Arbejdsgrundlag

Museets ansvarsområde er "Læsøs kulturhistorie i historisk tid. Museet lægger særlig vægt på læsøboernes dagligliv med landbrug, håndværk herunder tængning og saltsydning, fiskeri, søfart og turisme og de naturgivne omstændigheders særlige betydning for den lokale kultur." (citater fra museets vedtægter)

Museet har ikke formuleret nogen samlende vision for sin virksomhed, men oplyser at den bærende synsvinkel er øens kulturhistorie i økologisk perspektiv, dvs. befolkningens tilpasning til og påvirkning af naturgrundlaget over tid.

Det er Kulturstyrelsens indtryk, at museet samlet set illustrerer og dokumenterer øens forskellige erhverv og særlige byggeskik, men at den overordnede fortælling om samspillet mellem natur og samfund kun delvist formidles og at den ikke føres op til nutiden.

Samspillet mellem natur og samfund er også temaet for Læsø Saltsyderi, som er Læsøs anden store turistattraktion. Det er en kommerciel virksomhed med et forretningskoncept, der forbinder øens kulturhistorie med nutidens aktuelle temaer om økologi og bæredygtighed. Umiddelbart virker det overraskende, at saltsyderi og museum, som formidler den samme kulturhistorie ud fra lidt forskellig institutionel baggrund, ikke koordinerer og samarbejder om deres formidling.

Organisation og ledelse

Læsø Museums bestyrelse har syv medlemmer. Tre bestyrelsesmedlemmer er udpeget af bestyrelsen for Læsø Museumsforening, to af kommunen, en af Læsøs erhvervsforeninger og en af Læsøs "kulturbærende foreninger" (dvs. Læsø Kunstforening, Folkeuniversitetet m.fl.). Ingen bestyrelsesmedlemmer er valgt ud fra særlige kompetencer i forhold til museets virke. Formanden er valgt af bestyrelsen.

Kulturministeriet har i 2011 udsendt publikationen "God ledelse i selvejende kulturinstitutioner" med en række anbefalinger. Baggrunden for anbefalingerne er stigende krav til ledelsen af kulturinstitutioner. Anbefalingerne skal styrke bestyrelser og direktioner i forhold til at løfte de ledelsesmæssige opgaver og det ansvar, som loven og bekendtgørelsen pålægger dem samt understøtte, at tilskudsmodtagere løser offentligt finansierede opgaver professionelt, kompetent og effektivt. Kulturministeriets mål med anbefalingerne er, at kulturinstitutionernes ledelse sætter sig ind i anbefalingerne og tager dem i anvendelse med de nødvendige tilpasninger til institutionens forhold.

Museet oplyser, at bestyrelsen er opmærksom på ministeriets anbefalinger om god ledelse.

Museumsforeningen for Læsø en selvstændig forening med egne vedtægter, som støtter museet bl.a. ved at bemane Hedvigs hus og snurrevodskutteren Ellen. Foreningen er meget aktiv med egen hjemmeside og egne mindre, kulturhistoriske formidlingsprojekter.

Økonomi

Museets samlede omsætning var på ca. 4,8 mio. kr. i 2011 mod 2,7 mio. kr. året før.

Omsætningen var i runde tal baseret på:

Tilskud fra staten (inkl. gl. amtstilskud)	1.050.000 kr.
Tilskud fra kommune	566.000 kr.
Ikke offentlige tilskud	2.400.000 kr.
Egen indtjening	530.000 kr.

Museet havde et underskud på driften på godt 287.000 kr. i 2011 og året før på 108.000 kr. Underskuddene er dækket ind ved træk på egenkapitalen, som ultimo 2011 udgjorde godt 2,4 mio. kr. Museet har iværksat en spareplan, som i de kommende år skal bringe balance i regnskabet. De ikke offentlige tilskud skyldes tilskud fra fonde målrettet museets bygninger.

Udgift til "Lokaler, ejendomme og friarealer" var på godt 2,6 mio. kr. idet udgifterne til køb af købmandsgården i Byrum alene beløb sig til godt 2,2 mio.kr.

Lønadministration, bogholderi og it-service leveres af Læsø Kommune til en pris af 15.000 på årsbasis.

Efter aftale med Kulturstyrelsen er det Læsø Kommune, der varetager administrativt og økonomisk tilsyn med museet i henhold til Driftstilskudsloven (lov nr. 1531/2010 om økonomiske og administrative forhold for modtagere af driftstilskud fra Kulturministeriet).

Personale

I 2011 rådede museet over 3 fastansatte på fuld tid, hvortil kom tre deltidsansatte "sommerkustoder". Kun museets leder har en faglig videnskabelig baggrund.

Museet har tilknyttet mange frivillige, som primært arbejder på at holde besøgsadresserne åbne og tilgængelige for brugerne.

Bygninger

Bortset fra lokalerne i Gl. Østerby, ejer museet sine bygninger selv og står dermed også med ansvaret for en omfattende bygningsdrift og et stort vedligehold.

I 2011 udgjorde udgifter til bygninger godt halvdelen af museets samlede omsætning. Museet oplyser, at denne udgiftspost, der i 2011 var ekstraordinært høj på grund af køb af købmandsgården i Byrum, normalt ligger på ca. ¼ af den samlede omsætning.

Det er meget tilfredsstillende:

- at Læsø Kommune har et stort engagement i museet, bl.a. afspejlet i driftstilskuds størrelse pr. indbygger samt i hjælp til administration og it.
- at museet kan tiltrække betydelige fondsdonationer.
- at museet har mange frivillige, der understøtter museets virksomhed.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at museets overordnede økologiske fortælling kun i ringe grad tegner museets profil udadtil.
- at museet ikke har en overordnet, nedskrevet strategi for sit samlede virke, som kan benyttes som prioriteringsgrundlag for opgavevaretagelsen og museets organisation.
- at museets bestyrelse i højere grad er sammensat ud fra interessentforhold end ud fra ønsket om at tilføre museet relevante bestyrelseskompetencer.
- at museet har så lille et personale, at opgaveløsningen i meget høj grad bliver personafhængig.
- at bygningsdrift og bygningsvedligehold tegner sig for en relativt stor andel af det samlede budget.

Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet prioriterer arbejdet med formulering af en vision for, hvilket relevant, overordnet budskab, det ønsker at formidle til moderne mennesker.
- at museet med udgangspunkt i sin vision udarbejder en strategi for sin samlede virksomhed.
- at bestyrelsen for Læsø Museum følger Kulturministeriets anbefalinger om god ledelse, herunder at bestyrelsen løbende vurderer sin sammensætning og hvilke kompetencer den skal råde over, for bedst muligt at kunne understøtte en professionel udvikling af museet.

- at museet overvejer nødvendigheden af at opretholde de forskellige besøgsadresser, samt overvejer, hvorledes den samlede bygningsmasse bedst understøtter museets vision.

Forskning

Museet er forpligtet til at forske inden for sit ansvarsområde og stille sin viden til rådighed for omverdenen. Museets forskning er videnskabeligt arbejde baseret på faglige problemstillinger relateret til museets ansvarsområde.

Museet har ingen nedskrevet forskningsplan, der kan sikre, at alle aspekter af ansvarsområdet over en årrække blev systematisk belyst.

Museet er opmærksomt på, at Læsø er en klassisk etnologisk studielokalitet. Museets forskningsnetværk befordres af, at museets leder er medlem af kontaktudvalget for Maritim Historie- og Samfundsforskning, men museet har ingen formelle samarbejdsrelationer til universiteterne. Museet er aktivt i Fiskeripuljen, hvor det bl.a. p.t. deltager i et forskningsprojekt vedrørende tunfiskeri.

Som led i kvalitetsvurderingen er museet blevet bedt om at indsende sine forskningspublikationer for de seneste fire år. Museet har fremsendt museumsforeningens årbog 2011. Kulturstyrelsens faglige råd for nyere tids kulturhistorie har vurderet, at en enkelt artikel i årbogen - Jon Voss: Fæstningsanlægget ved Storedal - som den eneste bedømmes som forskning i henhold til Kulturministeriets almene forskningsbegreb.

I evalueringen anføres det, at "alle artiklerne er velkrevne og har primært et formidlingsmæssigt sigte." "Hovedindtrykket er, at den oparbejdede viden om lokalområdet p.t. kun i meget begrænset omfang bruges til at komme i dialog med andre forskningsmiljøer."

Konkluderende fremhæver evalueringen, at "der set i lyset af de i arbejdsplanen beskrevne forskningsprojekter .... er en positiv udvikling i gang, også mht. samarbejde."

Det er tilfredsstillende:

- at museet er opmærksomt på øens status som kendt etnologisk forskningslokalitet.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at museet for en periode på fire år kun kan præstere en enkelt artikel, som vurderes som forskning efter det almene forskningsbegreb.

Det er ikke tilfredsstillende:

- at museets forskning ikke er styret af en overordnet plan for hvilke emner inden for museets ansvarsområde, der er de vigtigste at udforske.

Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet inden for rammerne af sin overordnede strategi udarbejder en plan for de kommende års forskningsindsats. Planen skal have en sådan form, at den kan anvendes til en begrundet prioritering af de forskningsemner, museet tager op. Planens prioriteringer skal forholde sig både til emnernes faglige relevans og til tilvejebringelse af ressourcer til forskning, forskningssamarbejder, publicering og kompetenceudvikling.
- at museet søger kontakt med historiestudiet på Aalborg Universitet med henblik på en løbende faglig dialog. Den kan fx udmønte sig i Ph.d.-samarbejde og studerende, der i deres praktik opholder sig på Læsø og arbejder med konkrete, afgrænsede forskningsemner inden for museets ansvarsområde.

Formidling

Museet er forpligtet til at formidle sit ansvarsområde for offentligheden. Gennem formidling bringer museet sin forskningsbaserede viden i spil i institutionen, i forhold til borgerne og det omgivende samfund.

Museet har ikke en nedskrevet formidlingsplan.

Læsø Museum har en relativt omfattende formidlingsvirksomhed i forhold til sit personale: Ud over udstillinger på Søfartsmuseet i Vesterø og på Museumsgården i Byrum, har museet ansvaret for formidlingen i Hedvigs Hus og i Hummerhytten ved Horneks. Museumsinspektøren og en af museumsassistenterne holder desuden foredrag og omvisninger, og formidlingen omfatter også publikationer og museets årsskrift og museets hjemmeside. Dertil kommer formidlingen omkring snurrevodskutteren ”Ellen”.

Af mangel på et passende udstillingslokale arrangerer museet ikke særudstillinger; men det er planen at vise skiftende, eksternt finansierede særudstillinger i det nye museumshus i Byrum, såfremt det realiseres.

Søfartsmuseet i Vesterø har til huse i en traditionel stråtekt bygning tæt ved færgeløbet og ligger godt for besøgende turister. I haven er der bl.a. et skur, der har været brugt af øens redningsvæsen. Udstillingen, som også omfatter fiskeri og bådebyggeri, er en ældre, planchebaseret udstilling fra 1970'erne om øens maritime næringer. Den rummer desuden en sølvskat fra 1500-årene, som er fundet på øen og nu udeponeret fra Nationalmuseet.

Museet planlægger at lukke udstillingen og sælge huset, såfremt det nye museumshus i Byrum bliver en realitet.

Museumsgården uden for Byrum, "På Lynget", er museets hovedattraktion. Den er et eksempel på en traditionel, tangtænget firlænget Læsøgård med tilhørende stubmølle. Bortset fra et par rum med temaudstillinger om Læsø-dragter, dragtsølv samt tangtage og tængning, er gården indrettet som interiørudstilling, der afspejler situationen i begyndelsen af 1900-tallet. De originale interiører er i tidens løb blevet suppleret af yderligere genstande, så resultatet i dag er en blanding af interiør- og genstandsudstilling. Udover udstilling sker formidlingen gennem en indledende video om tangtængning, et mindre antal tekster i udstillingen og en udleveret folder om gårdens historie. Til skoleklasser er der særlige opgaver.

Mens museumsgården er et eksempel på den velhavende læsøbondes gård, illustrerer Hedvigs hus en husmands bolig og boligindretning – med enkelte moderne islæt (fx køkken). Der er dannet et særligt lav med godt 30 medlemmer omkring Hedvigs Hus, som varetager den daglige drift af huset med tilhørende formidling.

Hummerhytten i Horneks står åben og ubemandet. Den er et eksempel på de spændhuse, fiskerne benyttede i første halvdel af 1900-tallet især i forbindelse med fiskeriet efter sorthummer med tejner.

Der sker ingen museal formidling fra Østerby-afdelingen, der udelukkende rummer administration, hovedmagasin og arkiv.

Museets leder og en museumsassistent afholder jævnligt foredrag, hvoraf hovedparten foregår på museets afdelinger, og nogle i felten. Derudover holder frivillige fra Hedvigs Hus foredrag løbende i højsæsonen, og en frivillig forestår rundvisninger på museets afdelinger på tysk.

Snurrevodskutteren "Ellen", som ligger i Vesterø havn, drives af et bådlav. Kutteren er forsynet med et skilt, der redegør for fartøjets historie. Men der er ikke yderligere skiltning i Vesterø Havn, der kunne lede publikum i retning af denne lille flydende museumsafdeling, ligesom man kunne savne henvisning mellem kutteren og museets øvrige afdelinger. For at komme ud at sejle med kutteren og undervejs høre om fiskeriets udvikling på Læsø, skal man melde sig ind i foreningen, hvilken kan gøres ved fremmøde umiddelbart før afsejling.

Museet tilbyder en række opgaver til skoleklasser på besøg i Museumsgården. I 2011 gjorde 36 klasser fra grundskolen brug af museets undervisningsmateriale. Museet har ikke noget formelt samarbejde med Læsøs eller andre skoler på fastlandet.

Museets hjemmeside er opdateret og er en samlet indgang til Læsø Museum med alle relevante informationer. Museet har ikke publiceret formidlingspublikationer på hjemmesiden.

Museet havde 17.275 brugere i 2011. Det er et fald i forhold til tidligere år, som museet tilskriver en generel tilbagegang antal turister på øen. Øens færgeforbindelse til Frederikshavn melder om et forholdsvist tilsvarende fald i passagerantallet.

Det fremgår af Den Nationale Brugerundersøgelse fra 2011, at stort set alle besøgende på Læsø Museums afdelinger er fra Danmark og at de har bopæl uden for Læsø. Det meget ringe antal lokale brugere forklarer museet med henvisning til manglende lokaler til særudstillinger. Det forventes at ændre sig såfremt det nye museumsprojekt i Byrum bliver realiseret.

Det er tilfredsstillende:

- at museet er opmærksomt på, at søfartsudstillingen trænger til fornyelse.
- at museet overvejer at lade søfartsudstillingen være ubemandet.
- at museet er indstillet på at lukke søfartsudstillingen og sælge huset i Vesterø, såfremt planerne om at samle aktiviteterne i et nyt museumshus i Byrum realiseres.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at museets overordnede økologisk/kulturhistoriske fortælling ikke er formidlet mere klart i udstillingerne.
- at museet ikke har en nedskrevet formidlingsplan for hele sin udadvendte virksomhed.
- at der mangler indbyrdes henvisninger mellem afdelingerne, og at de fremstår som separate museer snarere end ét samlet museum med en række afdelinger, som hver bidrager til den overordnede fortælling ud fra sit tema.
- at snurrevodskutteren har relativt få brugere i forhold til museets omkostninger.
- at museets kontakt til skoler og uddannelsesinstitutioner kun i ringe grad bærer præg af formaliseret og koordineret samarbejde.

Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet udarbejder en formidlingsplan for museets samlede virksomhed med udgangspunkt i museets overordnede vision og en generelt skærpet faglig profil.
- at museet fokuserer besøgsoplevelsen i de enkelte udstillinger samt koordinerer emnerne, så de forskellige udstillinger på hver sin måde bidrager til museets overordnede fortælling.
- at snurrevodskutteren i højere grad aktiveres i formidlingen, fx gennem øget skiltning og samarbejde med Læsø Fiskeindustri. Alternativt kan en udskillelse overvejes.
- at museet træffer aftale med øens skole om fast brug af museet i undervisningen.
- at museet er opmærksomt på at formidle resultater af den etnologiske forskning om Læsø.

Indsamling

Museet er forpligtet til systematisk at indsamle genstande og anden dokumentation inden for sit vedtægtsbestemte ansvarsområde. Indsamlingen skal være baseret på en aktiv, men restriktiv praksis, der udspringer af museets forskning.

I 2010 indsamlede museet 13 genstande, heraf de 10 gennem passiv indsamling. Museet har ingen skriftlige retningslinjer for modtagelse af genstande.

Museet har gennem de seneste år indsamlet kunst, primært naturalistiske malerier med relation til Læsø. Hensigten er at benytte værkerne til at understøtte kulturhistoriske formidling.

Det er tilfredsstillende:

- at museet har en restriktiv indsamlingspraksis.

Det er ikke tilfredsstillende:

- at museet modtager så relativt en stor andel museumsgenstande gennem passiv indsamling.
- at museet ikke har skriftligt nedfældede retningslinjer for indsamling.
- at et kulturhistorisk museum indsamler kunst uden at have kunstfaglig ekspertise.

Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet fortsætter sin restriktive indsamlingspraksis.
- at museet formulerer skriftlige retningslinjer for sin indsamling.
- at museet minimerer andelen af passiv indsamling.
- at museet indgår i tæt samarbejde med nabo-kunstmuseer på fastlandet især om indsamling og registrering af kunst. Museet bør kun optage kunstværker efter en kunstfaglig vurdering.

Registrering

Museet er forpligtet til at registrere og indberette sin samling til de centrale kulturarvsregistre: Museernes Samlinger og Kunstindeks Danmark (KID). Registreringen skal ske efter fastlagte standarder, der muliggør udveksling af data nationalt og internationalt.

Museets samling omfatter ca. 4.400 genstande. 96 % af samlingen oplyses at være registreret digitalt i det fællesmuseale system Regin. Kun 162 genstande er indberettet til det centrale kulturarvsregister, Museernes Samlinger, hvilket museet begrundes med ønsket om at læse korrektur før indberetning. Museet burde ifølge sin handlingsplan for indhentning af registreringsefterslæb allerede have afsluttet sin indberetning. Museets samling af kunst består af ca. 75 værker, som er registreret i Regin som ”skildrier”, men ikke indberettet til Kunstindeks Danmark.

Museet har ingen nedskrevne retningslinjer for registreringen, og det er kun en enkelt person, der har registreringskompetence.

Det er tilfredsstillende:

- at museet har registreret stort set hele sin kulturhistoriske samling digitalt.

Det er ikke tilfredsstillende:

- at museet kun har indberettet 162 genstande til det centrale kulturarvsregister Museernes Samlinger.
- at museet ikke har indberettet sine kunstværker til Kunstindeks Danmark.

Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet uden tøven indberetter de allerede digitalt registrerede genstande, idet korrektur kan læses lige så godt på indberettede som ikke-indberettede genstande.
- at museet sender flere medarbejdere på 2-dages registreringskursus, så museets registrering ikke udelukkende afhænger af én person.
- at museet etablerer en praksis for indberetning af kunst til Kunstindeks Danmark.

Bevaring

Museet er forpligtet til at bevare sin samling for eftertiden. Bevaringsarbejdet består af såvel en præventiv som en udbedrende indsats i forhold til samlingens betydning lokalt og nationalt samt forsknings- og formidlingsmæssig værdi. Bevaring omfatter i almindelighed museets magasinering, sikring, opsyn og konservering af samlingerne.

Læsø Museum udstiller dele af samlingen på fem udstillingssteder og opbevarer resten af samlingen på magasinet i Østerby. Om vinteren opbevares genstande i museumsgården i et klimastyret magasin på gården. Bevaringsforholdene i udstillinger og magasiner er beskrevet i en rapport fra konservatorer fra Bevaringscenter Nordjylland fra december 2010. Det fremgår, at genstandene er i relativ god bevarings-tilstand, men at ca. 5 % er umiddelbart behandlingskrævende. Det fremgår også af rapporten, at man ved relativt enkle tiltag kan forbedre bevaringsforholdene for genstande i udstillingerne. Magasinet i Østerby beskrives som overfyldt.

Museet har i afventen på det nye museumshus i Byrum med dertil hørende magasin valgt ikke at gennemføre alle bevaringsrapportens anbefalinger.

Bevaringsrapporten understøtter Kulturstyrelsens opfattelse af, at bevaringsforholdene ikke er optimale. Det er desuden styrelsens indtryk, at museet har et stort antal genstande, som savner relevans og derfor bør udskilles.

Alle museets bygninger er forsynet med tyverialarm med direkte forbindelse til øens alarmberedskab. Kun museumsgården er forsynet med automatisk brandmeldeanlæg.

Det er tilfredsstillende:

- at 95 % af genstandene er i relativ god bevaringstilstand.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at museet ikke har en samlet prioriteret plan for sin bevaringsindsats.

Det er ikke tilfredsstillende:

- at der ikke er installeret brandalarmer på alle udstillingssteder og magasiner.

Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet søger tilskud i Kulturstyrelsen til en samlingsgennemgang med henblik på udskillelse af genstande, der mangler proveniens og som findes i stort tal på andre museer.
- at museet prioriterer at få brandalarmer i alle bygninger.

Den faste kulturarv

De statsanerkendte kulturhistoriske museer skal gennem samarbejde med plan- og fredningsmyndighederne arbejde for, at væsentlige bevaringsværdier sikres for eftertiden.

Læsø Museum varetager inden for sit ansvarsområde opgaver i henhold til museumslovens kapitel 8 inden for nyere tid. I praksis har museet kun været inddraget i udarbejdelsen af kommuneplanen, mens det har knebet med kommunikation omkring byggesager.

Det er meget tilfredsstillende:

- at museet har været inddraget i arbejdet med kommuneplaner.

Det er ikke tilfredsstillende:

- at museet ikke har en dialog med kommunen om eventuelle bevaringsværdier i forbindelse med byggesager.

Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet fortsat udvikler sin rolle som aktør i den kommunale planlægning og udvikling, herunder prioriterer gennem personlige kontakter at komme i dialog med kommunale embedsmænd om eventuelle bevaringsværdier i forbindelse med byggesager.
- at museet lader sig invitere til relevante chefmøder i kommunen.

Museets fremtid

Læsø Museum er et lille og økonomisk svagt funderet museum, og det lever ikke op til de krav om ikke-statslige tilskuds størrelse, som er beskrevet i forslaget til ny museumslov.

Loven forventes vedtaget med ikrafttræden pr. 1. januar 2013. Der påregnes også vedtaget en treårig overgangsordning som betyder, at bestemmelsen om minimum 2 mio. kr. i ikke-statslige tilskud først træder i kraft i 2016.

Det kan ikke forventes at Læsø Kommune øger sit i forvejen relativt meget høje tilskud til museet.

En løsning kan muligvis være samarbejde med andre museer eller museumslignende institutioner. Umiddelbart virker Læsø Saltsyderi som en oplagt partner, fordi også syderiet formidler fortællingen om, hvordan læsøboernes liv siden tidlig middelalder har været præget af et tæt samspil med øens skiftende naturressourcer. At Saltsyderiet drives som en kommerciel virksomhed, bør ikke være nogen hindring for et tættere samarbejde om den kulturhistorie, syderi og museum på hver sin måde formidler til stort set samme målgruppe.

Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet i samråd med kommunen og Kulturstyrelsen overvejer hvordan museet kan bringes til at opfylde de kriterier for statsanerkendelse som er indeholdt i forslaget til ny museumslov
- at museet sonderer muligheden for at indgå forpligtende samarbejde/fusionere med et nabomuseum på fastlandet
- at museet indleder et samarbejde med Saltsyderiet om formidlingen af den kulturhistoriske fortælling, som de har til fælles
- om museet kan øge sit lokale tilskud fx ved at Saltsyderiets formidlingsopgave overtages af museet, men i øvrigt videreføres uændret på samme høje niveau som hidtil

KVALITETSVURDERINGSBESØGET PÅ LÆSØ MUSEUM

Besøget på Læsø Museum fandt sted den 5. og 6. september 2012

Fra museet deltog:

- Jon Voss, museumsinspektør
- Hans Ole Steffensen, forvaltningschef, Læsø kommune
- Preben Mikkelsen, formand for museumsforeningen og foreningens repræsentant i museets bestyrelse

Fra Kulturstyrelsen:

- Ole Winther, kontorchef
- Eske Wohlfahrt, specialkonsulent

På kvalitetsvurderingsbesøget blev følgende steder besigtiget:

- Museumsgården i Byrum
- Hedvigs Hus
- Søfartsmuseet i Vesterø
- Snurrevodskutter ”Ellen” i Vesterø Havn
- Museets administration og arkiv i Østerby
- Købmandsgården i Byrum

FORSKNINGSEVALUERING AF LÆSØ MUSEUM

Til bedømmelse er indleveret:

1) Læsø Museum 2010. Udgivet af Museumsforeningen for Læsø og Læsø Museum 2011

Publikationen er et årsskrift, der ud over årsberetninger og forskellige praktiske oplysninger om Læsø Museum og Museumsforeningen for Læsø indeholder 6 korte artikler og en litteraturoversigt over Læsø-litteratur 2010:

Inge Hansens artikel "Højskole frem for hyre" (a) er en slægtshistorisk beretning om forfatterens farfar. Historien er primært baseret på et stilehæfte fra et højskoleophold.

Edith Thorsens artikel "Realskolen på Læsø" (b) handler om realskolens historie. Artiklen er primært baseret på forfatterens erindringer fra skolen.

Kurt Dahls artikel "Schäffer og saltværket" (c) har til formål at kaste lys over en mindre kendt del af Læsøs salthistorie. Artiklen er baseret på kilder i Landsarkivet for Nørrejylland, og teksten består for en stor del af kildecitater.

I Bjarne Stoklunds artikel "Hvor gammelt er det læsøske tangtag?" (d) stilles spørgsmålene "Hvor enestående er tage af tang, og hvor gammelt er tangtaget på Læsø?" Forfatteren baserer sin artikel på historiske kilder og på egne erfaringer fra arbejdet med at undersøge et læsø'sk tangtag i 1952.

Frede Baks artikel "Bettys Breve" (e) er en personlig beretning om Betty Sørensen i form af en slags nekrolog.

Jon Voss' artikel "Fæstningsanlægget ved Storedal – et mysterium" (f) afprøver forskellige hypoteser omkring, hvornår fæstningsanlægget stammer fra på baggrund af eksisterende litteratur, kilder og fysiske levn. Konklusionen er, at Læsø Museum i de kommende år håber at få svar på nogle af hypoteserne om anlægget på baggrund af fortsatte arkivstudier og arkæologiske undersøgelser. Artiklen er som den eneste skrevet af en ansat ved museet, og er også den eneste, der kan betegnes som forskning.

Alle artiklerne er velskrevne og har primært et formidlingsmæssigt sigte. Kun to artikler (d. og f.) kan betegnes som baseret på forskning. De øvrige artikler inddrager også i større eller mindre omfang relevant kildemateriale, men forbliver rent beskrivende beretninger.

Konklusion og anbefaling

Museets ansvarsområde er Læsøs kulturhistorie i historisk tid. Museet lægger særlig vægt på læsøboernes dagligliv med landbrug, håndværk herunder tængning og saltsydning, fiskeri, søfart og turisme og de naturgivne omstændigheders særlige betydning for den lokale kultur. Ifølge den seneste arbejdsplan er nøgleordene fiskeri, håndværk, landbrug, lokalsamfund, saltsydning, skibsfart, tangtage, turisme, ø-kultur samt fremover også emnet Læsø-kunst. Alle de indsendte artikler behandler emner af relevans for ansvarsområdet.

Ifølge årsskriftet og arbejdsplanen har museet forsket i udviklingen af fiskeriet i Kattegat, men ingen artikler inden for dette område er indsendt til bedømmelse.

En samlet vurdering af forskningen på nyere tids område munder ud i, at de tilsendte artikler er forfattet som formidling til den lokale offentlighed. De henvender sig tilsyneladende ikke til forskerkolleger, da der er ingen eller meget få eksplicite metodiske og teoretiske refleksioner. Kun artiklen om fæstningsanlæg af

museumsinspektøren er baseret på nyere forskning og kan betegnes som forskning ud fra det almene forskningsbegreb.

Hovedindtrykket er, at den oparbejdede viden om lokalområdet p.t. kun i meget begrænset omfang bruges til at komme i dialog med andre forskningsmiljøer, men at der, set i lyset af de i arbejdsplanen beskrevne forskningsprojekter vedrørende fiskerihistorie, Læsø-relaterede kunstværker samt fæstningsanlæg, er en positiv udvikling i gang, også mht. til samarbejde (Frilandsmuseet).

København den 14. august 2012

Lene Otto
Lektor, ph.d.
Københavns Universitet

Louise Skyggebjerg
Direktør, cand. mag.
Arbejdersmuseet